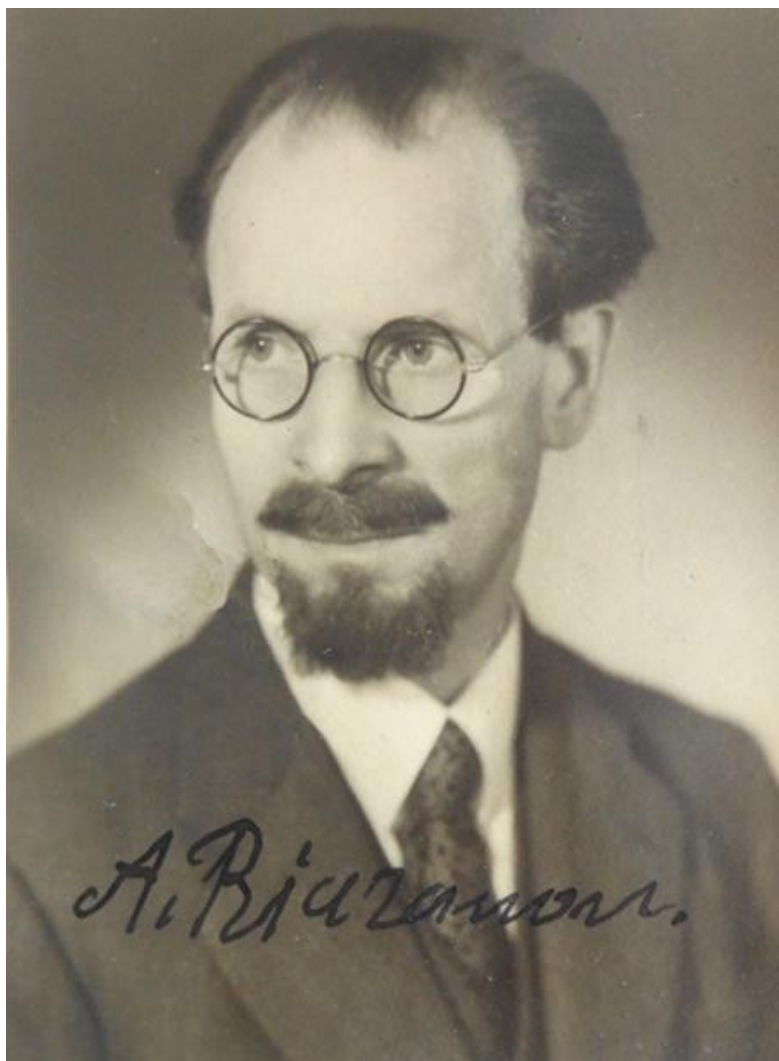

Andrej Nikiforovič Rjazanov
(1885 – 1959)

Hrob 2 ob. 18–123

ruský emigrant, malíř, ikonopisec, autor nástěnných maleb ruské pravoslavné kaple Zesnutí
přesvaté Bohorodice na Olšanských hřbitovech.

Andrej Rjazanov

Životopis:

Andrej Nikiforovič Rjazanov se narodil dne 2. října 1885 (zřejmě se jedná o datum narození podle starého ruského kalendáře) v rolnické rodině ve vesnici Kletni v Kazaňské gubernii Ruské říše. Po dokončení tříletého studia na farní škole pracoval jako dělník. V letech 1912 až 1918 studoval na Kazaňské umělecké škole. Byl žákem slavného ruského a poté amerického malíře Nikolaje Fešina. Studium však nedokončil z důvodu vypuknutí občanské války po bolševickém převratu.

Dne 15. ledna 1920 se Andrej Rjazanov přihlásil do československých legií a sloužil jako tlumočnick a pracovník typografie u 6. střeleckého pluku. Do Československa přijel spolu s legionáři lodním transportem z Vladivostoku dne 20. června 1920 jako střelec štábu 6. střeleckého pluku.

Ruská pomocná akce vyhlášená československou vládou na pomoc ruským uprchlíkům umožnila Andreji Rjazanovovi pokračovat v nedokončeném uměleckém vzdělání. V letech 1920 až 1927 studoval na Uměleckoprůmyslové škole v Praze. Spolu s dalšími ruskými studenty byl žákem předních českých umělců své doby Karla Vítězslava Maška a Josefa Schussera.

Po dokončení studia se zabýval výzdobou budov a restaurováním kulturních památek. Mimo jiné v roce 1930 restauroval sgrafita na fasádě novorenesanční budovy Vyšší dívčí školy ve Vodičkově ulici v Praze. Rovněž se podílel na sochařské výzdobě Deymova paláce ve Voršilské ulici v Praze nebo vytvořil velkou nástěnnou kompozici Černé moře s figurální výplní pro zámek Karlova Koruna v Chlumci nad Cidlinou. Současně se také zabýval majolikou.

Andrej Rjazanov se rovněž zapojil do uměleckého života meziválečného Československa. Pravidelně vystavoval své obrazy a byl členem Svazu ruských výtvarných umělců v Československu. Další ruský malíř Platon Dějev ve článku věnovaném tvorbě Andreje Rjazanova psal: "Maluje a promítá zpaměti mužíky i báby v ruských pestrých oděvech před cerkví i na bazaru, večery na Volze, tiché krajiny večerní i vycházející slunce. Všechno to noří do zvláštní barevnosti. Má rád barvy, obzvláště si zamiloval barvy oranžové, červené a chromoxydy."

Nejnámější umělecké výkony Andreje Rjazanova jako malíře jsou však spojené s ruskou pravoslavnou kaplí Zesnutí přsvaté Bohorodice na Olšanských hřbitovech. Ještě na podzim roku 1925 vytvořil pro výzdobu teprve postavené hřbitovní kaple dvě ručně malované korouhve (pravoslavné církevní prapory). Tyto korouhve zřejmě byly poprvé použity již při slavnostním ceremoniálu svěcení ruské hřbitovní kaple dne 22. listopadu 1925.

Historické korouhve od Andreje Rjazanova až donedávna zdobily interiér kaple Zesnutí přsvaté Bohorodice na Olšanských hřbitovech. První korouhev nese vyobrazení svatého Mikuláše Divotvůrce na jedné straně a svatého Jiřího bojujícího s drakem na straně druhé. Druhou korouhev zdobí na jedné straně vyobrazení svatého knížete Vladimira a na straně druhé ikona Zesnutí přsvaté Bohorodice, kterému je ruská kaple na Olšanech zasvěcena. Bohužel z důvodu zcela nezodpovědného chování nájemce ruské kaple unikátní historické korouhve od Andreje Rjazanova jsou dnes v katastrofálním stavu a vyžadují nákladné restaurování.

V květnu roku 1941 se Andrej Rjazanov připojil ke skupině ruských umělců pod vedením zkušené malířky Taťany Kosinské, která přijala nabídku dokončit výzdobu kaple Zesnutí přsvaté Bohorodice na Olšanských hřbitovech a vytvořit jedinečný soubor nástěnných maleb dle návrhů slavného ruského umělce Ivana Jakovleviče Bilibina z let 1926 až 1932. Práce na dokončení výzdoby ruské kaple pokračovaly až do konce druhé světové války a po ní. Největší kus práce odvedli právě Andrej Rjazanov a jeho kolega Konstantin Pjaskovskij, který vytvořil obrovskou fresku Posledního soudu, zabírající celou západní stěnu ruské kaple.

Andrej Rjazanov spolu s Konstantinem Pjaskovským pracoval na výzdobě ruské kaple až do roku 1949. Již v roce 1941 vytvořil Andrej Rjazanov spolu s mladým umělcem Konstantinem Korjakinem fresku Zesnutí přsvaté Bohorodice v horní části severní stěny kaple. Zároveň vytvořil fresku Bohorodice obklopené anděly v konše (polokruhové kupoli) apsidy v oltářní části kaple. V roce 1942 dokončil Andrej Rjazanov severní stěnu kaple a namaloval fresku Narození Páně v horní části jižní stěny. V roce 1943 pokračovaly práce na jižní stěně. V letních měsících roku 1944 jako poslední dokončil Andrej Rjazanov fresku Seslání Ducha svatého na jižní stěně kaple.

Andrej Rjazanov a Konstantin Pjaskovskij pracovali na výzdobě ruské kaple na Olšanských hřbitovech i po válce. Zřejmě v letech 1946 až 1947 vytvořili ornamentální nástěnné malby v kryptě pod kaplí, které bohužel byly zničeny nebo přemalovány v 90. letech 20. století. Až do roku 1949 pokračovali na drobných úpravách již dokončených nástěnných maleb ruské kaple.

Andrej Rjazanov také patřil mezi osobnosti, které stály u začátku pravidelné péče o hroby ruských emigrantů obklopující ruskou kapli na Olšanských hřbitovech. V roce 1939 přijal nabídku vykonávat drobnou údržbu poškozených náhrobků, včetně nátěru bílou barvou náhrobních křížů.

V roce 1935 daroval Andrej Rjazanov čtyři své obrazy a jednu hliněnou sochu Ruskému kulturněhistorickému muzeu, které tehdy mělo svou stálou expozici na zámku Zbraslav. Mezi dary byl i rozměrný obraz s námětem ze života československých legionářů "Partizánská rozvědka na Sibíři v roce 1919". Bohužel hodnotná sbírka Ruského kulturněhistorického muzea byla zčásti zničena během druhé světové války a zbytek byl odvezen po válce do Sovětského svazu. Dnes je Andrej Rjazanov v českých muzejních institucích zastoupen pouze obrazem "Zimní krajina s kostelem" ve sbírce Pražského hradu.

Andrej Rjazanov zemřel dne 3. května 1959 v Praze ve věku 73 let. Dne 7. května 1959 byl pohřben na pravoslavném oddělení na Olšanských hřbitovech. Jako první byl v tomto hrobě dne 29. dubna 1931 pochován jeho nejmladší syn Petr Andrejevič Rjazanov, který zemřel jako batole sedm týdnů po narození. Dne 24. května 1972 byla do stejného hrobu pohřbena malířova manželka Glafira Petrovna Rjazanova, rozená Kočergina, se kterou se oženil v roce 1916 v Kazani.

Náhrobek:

Hrob malíře Andreje Rjazanova a jeho rodiny dnes zdobí kvalitní náhrobek složený z několika kvádrů černého a růžového kamene. Největší černý kvádr nese pravoslavný kříž. Na náhrobku je uvedeno jméno kubánského kozáka Petra Filippoviče Dumbrovského, který zemřel dne 30. srpna 1939 a byl pohřben dne 2. září 1939 do nedalekého hrobu číslo 18–223. Zřejmě se jedná o tchána starší dcery Andreje Rjazanova. Pravděpodobně byl tento náhrobek přemístěn na hrob Andreje Rjazanova poté, co byl původní hrob Petra Dumbrovského zrušen. Tento způsob uctívání památky pochovaných ve zrušených hrobech byl tradiční pro emigrantskou nekropoli na Olšanech.

K náhrobku je dnes připevněna černá skleněná tabule s jménem Petra Rjazanova, která původně zřejmě byla součástí tradičního dřevěného pravoslavného kříže zdobícího tento hrob. Po pohřbu Andreje Rjazanova bylo na náhrobku dodatečně napsáno jeho příjmení. Jméno manželky Andreje Rjazanova na náhrobku uvedeno není.

Současný náhrobek je v relativně dobrém stavu a vyžaduje pouze drobnou renovaci. Správným postupem se jeví doplnění jména manželky Andreje Rjazanova a navrácení fotografie Petra Dumbrovského, která původně zřejmě byla umístěna na náhrobku. Správným postupem zřejmě bude také instalace fotografie malíře Andreje Rjazanova jako nejznámější osobnosti pochované v tomto hrobu a uvedení na náhrobku celého jeho jména a data jeho života.

Vyznám hrobu:

Hrob malíře Andreje Rjazanova je jedním ze dvou hrobů malířů, kteří se podíleli na vzniku freskové výzdoby ruské kaple Zesnutí přesvaté Bohorodice na Olšanech, které se dnes nachází na Olšanských hřbitovech. Druhým hrobem je hrob malíře Konstantina Pjaskovského (2 ob. 20–103). Hroby dalších umělců se nachází jinde, dokonce i mimo území České republiky. Například hrob umělce Ilji Šapova, který se také podílel na vzniku nástěnných maleb ruské kaple, se nachází v australské Canbeře. Slavný ruský umělec Ivan Jakovlevič Bilibin, dle jehož návrhů vznikly nástěnné malby ruské kaple na Olšanských hřbitovech, zemřel hladem dne 6. února 1942 během obležení Leningradu za druhé světové války a byl pochován v hromadném hrobě.

Zdroje v ruštině:

Представители эмиграции с территории бывшей Российской Империи в Чехословакии (1918–1945). Биографический словарь. Составители: Дана Гашкова, Анастасия Копршилова, Любовь Белошевская, Юлия Янчаркова, Сергей Гаген. Praha: Academia, 2021. Стр. 409–410.

Искусство и архитектура русского зарубежья:

<https://artzz.ru/articles/1804786522/index.html>

Русское искусство за рубежом. Составители: Валентин Булгаков, Алексей Юпатов, Николай Рерих. Рига: Русский культурно-исторический музей, 1938.

Кшицова Дануше. «Я большой националист и очень люблю Россию». И. Я. Билибин и Чехия // Наше наследие. Москва. № 70 за 2004 год. Стр. 140–151.

Ольшаны — некрополь русской эмиграции. Редакторы: Марина Добушева, Виктория Крымова. Прага: Русская традиция, 2011.

Zdroje v češtině:

Nepublikované archivní prameny: Národní archiv, fond RUESO; Archiv hlavního města Prahy, fond Jednota pro pohřbívání ruských pravoslavných občanů a pro ochranu jejich hrobů v Praze; Archiv Národního muzea, fond Kramář Karel

Osobnosti emigrace z území Ruské říše v meziválečném Československu. Biografický slovník. Sestavili: Dana Hašková, Anastazie Kopřivová, Ljubov Běloševská, Julie Jančárková, Sergej Gagen. Praha: Slovanský ústav AV ČR, Academia, 2023.

Dějev Platon Ivanovič. Výtvarníci legionáři. Praha: Československý legionář, 1937. S. 315–317.

Kšicová Danuše. Nástěnné malby Ivana Jakovleviče Bilibina v Praze // Sborník prací Filozofické fakulty Brněnské univerzity. F 19–20. 1975–1976. Brno: Masarykova univerzita, 1976. S. 65–81.

Kšicová Danuše. Secese. Slovo a tvar. Brno: Masarykova univerzita, 1998.

Olšany, nekropole ruské emigrace. Sestavili: Marina Dobuševa, Viktorija Krymova. Praha: Ruská tradice, 2013.

Biografická databáze emigrantů Slovanského ústavu Akademie věd České republiky:

Andrej Nikiforovič Rjazanov:

<https://www.slu.cas.cz/cs/rjazanov-andrej-nikiforovic-2052>

Zpracoval: Vladimír Pomortzeff pro Hřbitovní a pohřební služby Praha dne 29. července 2024.